

המפעמת בעם, המתגלה יום-יום, הודות להזדהות של העם היהודי עם ישראל — אנחנו נשיג את מטרתנו, נשאף ונחתור להשיג את היעד הזה עד תום. מעולם לא ראינו מלחמה כאמצעי להשיג פתרונות לבעיות השנויות במחלוקת באזורנו. מאז קמה מדינת ישראל הגנו משוכנעים כי משא ומתן היא הדרך האחת הקצרה והיעילה להשגת השלום. עכשיו בעוד הקרבות נמשכים לא נפליג לדיונים על מטרות וסוגיות מדיניות. הדיפת האויב וריסוק כוחו הם התנאי להבטחת עתידנו. במאמץ לשבירת כוחו של האויב והדיפתו נרכז את הכל. למען המאמץ הזה נחשל את אחדותנו.

כאשר שואלים אותי, ישראלים ושאינם ישראלים, „מתי זה ייגמר?“ הנני משיבה: כאשר נצליח להכות את האויב. מצדנו נעשה הכל, אני חוזרת ואומרת: הכל, כדי להצליח בזמן הקצר ביותר, אך רוחנו לא תקצר, זוהי התשובה האמיתית והאחראית בעת הזאת.

נאום אנור אל-סאדאת, נשיא מצרים, בפני מושב מיוחד של מועצת העם (16.10.1973)

בשם אללה!

בשם אללה!

אחים ואחיות! היה ברצוני לבוא אליכם לפני כן ולהיפגש עמכם ועם המוני עמנו ואומתנו. אולם הייתי טרוד בעיסוקי כפי שהנכם יודעים וכפי שהייתם רוצים. אני סמוך ובטוח, כי הנכם מעריכים וסולחים. מכל מקום, הרי הייתי חש בכם, בעמנו ובאומתנו, כאילו נמצאים אתם יחד עמי בכל השקפה; והייתי חש בכם, בעמנו ובאומתנו, כאילו נמצאים אתם אתי יחד בכל החלטה. כולכם הייתם עמי באשר למה שנטלתי על אחריותי, וזאת כביטוי לכוח רצונה של אומה וכביטוי לגורל של עם.

כך מצאתי לנכון לבוא אליכם היום, כדי לדבר אליכם, אל המוני עמנו ואל המוני אומתנו הערבית וכן בפני עולם, המגלה עניין במה שמתרחש על אדמתנו. וזאת משום שיש לו קשר הדוק עם הבעיות האנושיות החמורות ביותר, שהן הבעיות של המלחמה והשלום. שכן איננו רואים במאבקנו הלאומי והכללי-לאומי תופעה מקומית או אזורית, משום שהאיזור, שאנו חיים בו — בתפקידו האסטרטגי והתרבותי — נמצא בלב העולם ובלב-לבה של תנועתו.

מאחר שהאירועים הם גדולים, ההתרחשויות רצופות וההחלטות גורליות, ברצוני להיכנס ישירות לעניין, שעל אודותיו רוצה אני לדבר עמכם. אתרכו בשתי נקודות: המלחמה והשלום.

ראשית: המלחמה

איני סבור, כי אתם מצפים ממני, כי אעמוד מולכם, כדי שנתגאה יחדיו ונתפאר במה שהגשמנו באחד עשר יום, שהם מן החשובים והחמורים ואף הגדולים והמפוארים בתולדות ההיסטוריה (תשואות סוערות). אולי יבוא יום, בו נשב יחד, לא כדי להתגאות ולהתפאר, אלא

כדי שנזכור, נלמד, נלמד את בנינו ונכדינו — דור אחר דור את סיפור המאבק וקשיחותו, מרירות התבוסה וכאביה ואת מתיקות הניצחון ותקותיו (תשואות סוערות). אכן, עוד יבוא יום, אשר בו נשב, כדי לספר ולגולל מה שעשה כל אחד מאתנו במקומו; כיצד כל אחד מאתנו נשא את פקדונו, וביצע תפקידו; וכיצד יצאו הגיבורים מקרב עם זה ומאומה זו בתקופה חשוכה — אשר בה שרר אופל. וזאת כדי לשאת את לפידי האור ולהאיר את הדרך, למען תוכל אומתם לעבור את הגשר שבין היאוש לתוחלת (תשואות). לכל זה עוד יגיע זמן.

חושבני, כי תסכימו עמי כי כיום יש לנו עיסוקים ומשימות, אשר ראוי, כי נקדיש להם את כל זמננו ומאמצנו.

אם ניתן לי להתעכב מעט — ואני יודע, כי יש בכך תשוקה לשמוע רבות — אומר כדלהלן: א. במה שקשור עמי, הרי נסיתי למלא אחר מה שהתחייבתי בפני אללה ובפניכם (רחש בין הקהל). נסיתי למלא אחר מה שהתחייבתי בפני אללה ובפניכם, היום לפני שלוש שנים בדיוק. התחייבתי בפני אללה ובפניכם, כי בעיית שחרור האדמה הלאומית והכלל-לאומית היא החובה הראשונה, בה נשאתי מתוך נאמנות לעמנו ולאומה. התחייבתי בפני אללה ובפניכם, כי לא אחסוך מאמץ ולא אהסס להקריב, ככל שיעלה לי הדבר, כדי שהאומה תגיע למצב, שבו תהיה מסוגלת להעלות את כוח רצונה לרמת תקוותיה. שכן תמיד סברתי, ואני עדיין סבור, כי התוחלת ללא כוח רצון היא בבחינת חלום בהקיץ, שאהבתי ונאמנותי למולדת זו מסרבות, כי נילכד באשלייתה ובערפיליה. התחייבתי בפני אללה ובפניכם, שנוכיח לעולם, כי מפלת (במקור: „נכסה“) 1967 הייתה מקרה חריג בתולדותינו ולא בחזקת כלל. בעניין זה הרי נקודת המוצא שלי היתה: אמונה בהיסטוריה, המתמשכת לאורך שבעת אלפי שנים של תרבות והצופה לעבר אופקים, שאני סמוך ובטוח, כי מאבק עמנו ואומתנו יגיע אליהם, ידגיש את ערכם ואת חלומותיהם הגדולים. התחייבתי בפני אללה ובפניכם, כי עמנו לא ימסור את דגליו לדור, אשר יבוא אחריו, כשהם מורדים או מושפלים. אנו נמסור את דגלינו, כשהם מונפים ברמה ותרניהם מוצקים. הם עלולים להיות רוויים דם, אך אנו נשארנו עם ראש מורם אל-על, בעוד שמצחנו שתת דם תוך כאב ומרורים (תשואות סוערות).

התחייבתי בפני אללה ובפניכם לא לפגר ברגע, שאותו אמצא מתאים ואף לא להקדים אותו; לא להמר ולא להתמהמה. החשבונות היו מתישים, והאחריות הייתה כבדה מאוד. אולם ידעתי — כפי שאמרתי לכם ולאומה פעמים רבות — כי זהו גורלי וכי נשאתי אותו בידי. התחייבתי בפני אללה ובפניכם ונסיתי בנאמנות למלא אחר ההתחייבות, כשאני מבקש את עזרת אללה (רחש חזק בין הקהל) ומבקש את אמונתם ואת אמונה של האומה; ואני מודה לאללה.

ב. כל דבר היה תלוי בכוח רצונה של האומה, בהיקף כוח רצון זה ובעומקו של כוח רצון זה. לא יכולנו לעשות דבר ואף אחד לא יכול היה לעשות דבר, לולא היה עם זה ולולא היתה אומה זו.

הלילה היה ארוך וכבד, אולם האומה לא איבדה כלל את אמונתה בהפצעת השחר. אני אומר, בלי התיימרות, כי ההיסטוריה עתידה לרשום לאומה זו, כי המפלה („אל-נכסה“) לא היתה בחזקת נפילה אלא היתה בבחינת מעידה מקרית; וכי תנועתה לא היתה עניין של רתיחה אלא בבחינת התעלות רמה. עמנו עשה מאמץ בלתי-מוגבל; עמנו הגיש קרבנות בלתי-מוגבלים; ועמנו היה בעל תודעה בלתי-מוגבלת. הדבר החשוב מכל זה — יותר מן המאמץ, ההקרבות, וההכרה — הוא שהעם שמר על אמונתו הבלתי-מוגבלת; וזה היה הקו המפריד בין המפלה („אל-נכסה“) לבין התבוסה. הרגשתי זאת מרגע, שקיבלתי על עצמי אחריות, והסכמתי לקבל מתוך רצון מה שאללה הטיל על שכמי. ידעתי, שאימונו של העם הוא הבסיס; ואם הבסיס הוא בריא, אזי כל מה שאבד אפשר יהיה למצוא לו תחליף; וכל מה שנסוגנו ממנו, נוכל לחזור אליו שוב. למרות תופעות רבות, שחלק מהן טבעי וחלק מלאכותי — בגלל לוחמה פסיכולוגית שכוונה אלינו — שאלתי את עצמי ואת זולתי מדי יום: האם הבסיס הוא בריא? הייתי בטוח, ששום לוחמה פסיכולוגית, ככל שתהיה חריפה, לא תוכל לפגוע באיתנותו של הבסיס הזה; וכל עוד הבסיס בריא, הכל הוא בכי טוב וכל דבר אחר אינו אלא סערה בכוס מים, כפי שנוהגים לומר.

אינני מכחיש, שעמדנו בפני קשיים רבים, קשיים אמיתיים; קשיים בשירותים, קשיים באספקה, קשיים בייצור, וקשיים בפעולה המדינית. ידעתי את האמת, אבל לא הייתי במצב, שיכולתי לומר אמת זו. כן ידעתי, שאנו נסינו להפוך את החיים נוחים, ובמקביל היה עלינו

לדאוג לעתיד לבוא. הייתי משוכנע, שיבוא יום, והאמת תתגלה גם לאחרים, כפי שהייתה ברורה לי; וכאשר תתגלה האמת, ידעו האנשים ויעריכו זאת, השבח לאל.

ג. היו סימנים ברורים לכך, שהיה מפח נפש באומה הערבית. קיבלתי דבר זה כדבר טבעי, מסיבות חברתיות ורעיוניות, בתוספת של רגשות מרירות. היו ששאלו אותי ואת עצמם: האם האומה תוכל לעמוד במבחנה המכריע במצב כזה של מפח נפש. אבל אני אמרתי, שמפח נפש זה — חוץ מסיבותיו הטבעיות — משקף סתירה בין המציאות והתקווה. הייתי סבור, שאין לא מרפא ולא רווחה לרוח האומה אלא אם כן תעמוד בפני האתגר. מעולם לא הייתי מוכן להיכנס לויכוחים עקרים: האם נטפל במפח הנפש, לפני שנעמוד בפני האתגר או נקבל את האתגר למרות קיום סימנים של מפח נפש? דעתי היתה, שאומות אינן יכולות לגלות את עצמן או את מהותן אלא על-ידי נקיטת מאבק; ובה במידה שהאתגר גדול, כן גדלה עירנותה של האומה וגילוי כושרה הגדול. איני מכחיש, שיש ניגודים חברתיים ורעיוניים. זהו טבע הדברים בהיסטוריה. ברם באותה עת ידעתי גם ידעתי, שהאומות הגדולות, כאשר הן עומדות בפני האתגרים הגדולים, הניצבים בפניהן, מסוגלות הן לקבוע לעצמן סולם קדימות בבהירות, שאינה מוטלת בספק. האמנתי בכוחה ובתקפה של בשורת הלאומיות הערבית והייתי מודע לתהליכים, המניעים את גורלה של אומה יחידה. אבל הייתי בטוח, שאחדות העשייה תכפה את עצמה על כל הכוחות, ועל כל הצדדים ועל כל הזרמים, מפני שכולם היו מודעים לכך, שהמצב אינו תחרות בין השקפות אלא מאבק בין היכחדות או קיום של אומה בשלמותה.

ד. ידעתי את מהותם של כוחותינו המזוינים (תשואות ממושכות) והדברים שהשמעתי לא היו דיבורים בעלמא. אני צמחתי מתוך השורות של הכוחות המזוינים וחייתי בעצמי את המסורות שלהם. היה לי הכבוד לשרת תחת דגל הכוחות. לכוחות אלה היה עבר מפואר. אבל אויבנו — שהם האימפריאליזם הישן והחדש וכן הציונות העולמית — פעלו נגד העבר בצורה מפחידה, מפני שרצו שהאומה הערבית תפקפק במגינה ובחברה. לא היה לי ספק, שכוחות מזוינים אלה היו הקרבנות ולא הגורמים של מפלת 1967 (תשואות סוערות). כוחות אלה היו מסוגלים ב-1967 להילחם באותם אומץ לב ואיתנות, שהם נלחמים כיום, אילו המפקדה הצבאית של הכוחות לא היתה אז מאבדת את עצביה, בעקבות מהלומת חיל-האוויר, אותה מהלומה שעבד אל-נאצר הזהיר מפניה; או אילו לא היתה מפקדה זו מקבלת אחרי כן את ההחלטה לסגת נסיגה כוללת מסיני, וגם זאת בלי ידיעתו של עבד אל-נאצר.

לא ניתנה לכוחות המזוינים ההודמנות להילחם למען המולדת, כבודה ואדמתה. שכן לא האויב הוא שהביסם אלא הנסיבות, שלא איפשרו להם להילחם, והתישו אותם. הייתי שותף לעבד אל-נאצר בפעולת השיקום של הכוחות המזוינים, והגורל רצה, שאקבל על עצמי את האחריות להשלים את השיקום של הכוחות ואת האחריות לפיקוד העליון עליהם. הכוחות המזוינים של מצרים עשו מעשה נסים לפי כל קנה-מידה צבאי (תשואות סוערות). הם התמסרו לגמרי למשימתם וקלטו את כל העידן המודרני הן באימונים, הן בנשק, הן בידע והן בכושר. וכאשר נתתי להם את הפקודה להשיב על ההתגרות של האויב ולרסן את יהירותו, הוכיחו הם את עצמם. כוחות אלה נטלו לידם, לאחר קבלת הפקודה, את היוזמה והפתיעו את האויב. הם שללו ממנו את שיווי משקלו בתנועתם המהירה. לא ארחיק לכת אם אומר, שההיסטוריה הצבאית תחקור ותבדוק, ימים רבים, את מבצע יום ה-6 באוקטובר 1973, כאשר הצליחו הכוחות המזוינים של מצרים לעבור את המכשול הקשה של התעלה, לפרוץ את „קו בר-לב“ המבוצר ולהקים לעצמם ראש גשר בגדה המזרחית של התעלה, לאחר שגרמו לאויב לאבד את שיווי משקלו במשך שש שעות (תשואות סוערות).

הסכנות היו גדולות, הקרבנות היו עצומים, אבל ההישגים, שהושגו בשש השעות הראשונות לקרב, היו אדירים. האויב השחצן איבד את שיווי משקלו. ברגע זה, החזירה לעצמה האומה הפצועה את כבודה, והמפה המדינית של המזרח-התיכון השתנתה. אם אנו אומרים זאת מתוך גאווה — וחלק מהגאווה הוא אמונה — הרי החובה מחייבת, לציין כאן, בשם העם הזה והאומה הזאת, את אמוננו המוחלט בכוחותינו המזוינים (תשואות רמות, ממושכות ורבות), את אמוננו במפקדה שלהם אשר תיכננה (תשואות עצומות) ואת אמוננו בקצינים ובחיילים של הכוחות, אשר הגשימו בדם ואש את אמוננו באימונם של הכוחות המזוינים ואת אמוננו בידע שלהם, בנשק ובכושרם לקלוט נשק זה. בקיצור: אני אומר, שמולדת זו יכולה לבטוח ולשקוט לאחר הפחד, מפני שיש בידה מגן וחרב.

מכאן ברצוני להפנות את תשומת-לב כבודכם לחזית הצפונית, שם מנהל הצבא הסורי הגדול (תשואות סוערות) מערכה מהמפוארות ביותר בתולדות האומה הערבית, תחת ההנהגה הנאמנה והנמרצת של האח הנשיא, חאפט' אל-אסד.

ברצוני לומר לאחינו בחזית הצפונית, כי אתם הבטחתם והייתם נאמנים להבטחה; רחשתם ידידות והייתם הידידים ההגונים ביותר (תשואות); להמתם והייתם הלוחמים האמיצים ביותר. אתם נלחמים מלחמת גיבורים ועמדתם עמידה איתנה של גיבורים. לא היתה ביכולתנו למצוא חברות לנשק, שתהיה מקור לביטחון ולגאווה יותר מחברות זו, אשר היה לנו הכבוד להילחם במסגרתה עמכם נגד אויב אחד לנו — הוא אויב אומתנו הערבית כולה. היינו יחד חלוצי המערכה; נשאנו יחד את אכזריותה; ושילמנו יחד את הוצאותיה הכבדות ביותר בדמנו ובמשאבינו. אנו נמשיך בלחימה, נעמוד מול הסכנה, נמשיך יחד עם אחים לנו, אשר קראו איש לרעהו לזירה בכנות ובנאמנות. כולנו נוסיף לשלם את מס הויעה והדם, עד אשר נגיע למטרה, שאנו חפצים בה ושבה חפצה אומתנו, למען מאבקה, בשלב חמור זה משלביה, הקשורים זה בזה והנמשכים.

אחים ואחיות!
היה זה ביחס למלחמה. ועתה מה ביחס לשלום?

שנית: השלום

כשאנו מדברים על השלום, עלינו לזכור ולא לשכוח וגם אחרים זולתנו כל ישכחו — את אמיתות הסיבות שבגללן באה מלחמתנו. הרשו לי לציין בפניכם חלק מהסיבות האלה, כשהן מוגדרות וחד-משמעיות.

1. אנו נלחמנו למען השלום. נלחמנו למען השלום היחידי, הראוי להגדיר את השלום. זהו שלום, המבוסס על צדק. האויב שלנו מדבר לעתים על שלום, אולם יש להבדיל בין שלום של תוקפנות לשלום של צדק. דוד בן-גוריון הוא אשר עיצב לישראל את התיאוריה של כפיית השלום. את השלום אין לכפות; והדיבור על כפיית השלום פירושו: איום במלחמה או יציאה למעשה למלחמה. הטעות הגדולה של אויבנו היא, שהוא מתאר לעצמו כי כוח הטרור יש בו כדי להיות ערובה לביטחון. הוכח כיום מעשית ובשדה-הקרב, כי תיאוריה זו הנה עקרה. הוכח, כי אם היא היתה טובה כאשר האחרים ביום מהימים, היו חלשים, הרי היא אינה טובה, אם אלה מלכדים את כוחם מדי יום.

אינני יודע, כיצד היה דוד בן-גוריון חושב, אילו היה כיום במרכז ההנהגה בישראל. האם היה ביכולתו להבין את אופי ההיסטוריה או שמה היה נשאר, כפי שאנחנו רואים את ההנהגה הישראלית כיום בעמדה, העוינת את ההיסטוריה?

השלום אינו נכפה. השלום של העובדה המוגמרת לא יתקיים ולא ימשך. השלום הוא עניין של צדק בלבד. השלום לא יושג בטרור, תכבד ידו כאשר תכבד, ולמרות ההסתנוורת ביהירות ובאיוולת של הכוח, שבהן הרחיק אויבנו לכת, וזאת לא רק במהלך שש השנים האחרונות אלא במהלך 25 שנים, מאז שהמדינה הציונית גולה את פלסטין.

יש מקום כיום לשאול את מנהיגי ישראל: מה עלה בגורלה של תורת בטחון-ישראל, שאותה ניסו לקבוע, באלימות ובשרירות לב? היא נשברה לרסיסים.

כוחנו וצבאנו קורא כעת תגר על כוחם הצבאי (תשואות). והנה הם נתונים כעת במלחמה ארוכה ומתמשכת (הנואם האריך במילה: „ארוכה“). הם עומדים בפני התשה, שאנו מסוגלים לעמוד בה יותר ממה שהם יכולים. אם הם ידמו לעצמם, כי ביכולתם להפחידנו על-ידי איום על העומק הערבי, הרי הצואר שלהם חשוף. אולי אוסיף כאן — כדי שישמעו בישראל: אין אנו שוחרי השמדה כפי שהם טוענים. הטילים המצריים שלנו מדגם „ט'אפר“, המסוגלים לעבור את סיני (במקור: „עאברת-סינא“), נמצאים כעת על כניהם. הטילים שלנו, המצריים-הערביים, המסוגלים לעבור את סיני, מדגם „ט'אפר“ נמצאים כעת על כניהם מוכנים לירי — בהתקבל האות — אל עומק עומקי ישראל (תשואות ממושכות).

היינו יכולים, למן הרגע הראשון של המערכה, לתת את האות וההוראה בנדון, מה גם שהיהירות והגאווה הנבובה השלתה אותם מעבר למה שהם מסוגלים לשאת. אולם אנו מבינים את אחריות השימוש בסוגים מסוימים של נשק, ואנו בעצמנו מניאים את עצמנו מכך, אם כי חזקה עליהם, שיזכרו את אשר אמרתי באחד הימים ואת אשר אני עדיין אומר: עין תחת עין, שן תחת שן ועומק תחת עומק (תשואות ממושכות).

2. אנו לא נלחמנו, כדי לבצע תוקפנות נגד אדמת זולתנו. אנו נלחמנו, נלחמים ונמשיך להילחם, למען שתי מטרות:

(א) החזרת אדמותינו הכבושות בשנת 1967;

(ב) מציאת הדרך להחזרת וכיבוד הזכויות הלגיטימיות של עם פלסטין (תשואות).

אלו הן מטרותינו, כשאנו מקבלים על עצמנו את סיכוני הלחימה. אנו קיבלנו סיכונים אלה על עצמנו בתגובה על פרובוקציות, שלא ניתן לשאתן. אנו לא התחלנו בהן. אנו הגנו על עצמנו ואדמתנו ועל זכותנו לחירות ולחיים.

מלחמתנו לא היתה למען התוקפנות, כי אם נגד התוקפנות. במלחמתנו לא חרגנו מהערכים והחוקים, שהחברה הבינלאומית אימצה לעצמה בדמות, "מגילת האו"מ", שאותה כתבו העמים החופשיים בדמם, לאחר נצחונם על הפאשיזם והנאציזם.

יתר-על-כן: מלחמתנו היא המשך למלחמה האנושית נגד הפאשיזם והנאציזם. וזאת מפני שהציונות — בעלת התורות הגזעניות ותפישת ההתפשטות באמצעות האלימות — אינה אלא מהדורה חדשה-חיוורת של הפאשיזם והנאציזם. היא מעוררת זלזול ולא פחד; היא מעוררת בוז יותר מאשר מעוררת שנאה.

במלחמתנו נהגנו בהתאם לנוסח ולרוח של "מגילת האו"מ" ולא בניגוד להם. כן פעלנו, נוסף לכך, מתוך כיבוד החלטות הארגון הבינלאומי, הן במישור העצרת הכללית והן במישור מועצת הביטחון.

העולם כולו הצדיק אותנו ושיבח את אומץ לבנו, בהגיננו על צדקתנו. העולם הבין, כי לא היינו הפותחים בתוקפנות, כי אם אנו היוזמים. וזאת בתוקף ההגנה העצמית. אין אנו נגד הערכים והחוקים של החברה הבינלאומית כי אם לצדם. אין אנו הרפתקני-מלחמה כי אם שוהרי שלום. העולם הבין כל זאת ועוד לפני כן — הוא אהד את ענייננו. כיום נתווסף לאהדתו כלפינו כבוד כלפי החלטתנו הנחושה להגן על עניין זה. אהדת העולם הרגיעה אותנו וכעת אנו גאים על הכבוד, שהוא רוחש לנו. אומר לכם במלוא הכנות, כי יחס של כבוד מצד העולם אפילו ללא אהדה, עדיף בעיני על יחס של אהדה ללא כבוד.

אחים ואחיות. מדינה אחת הסתכסה עם העולם כולו ולא רק עמנו. מדינה זו, היא ארה"ב. היא הופתעה, לדבריה, בכך, שאנו נסינו להדוף. אין אנו מבינים, מדוע היא הופתעה. מדינה זו אינה מסתפקת בטענה, שהיא הופתעה; היא גם התעוררה אחרי ההפתעה, מבלי לחזור לעשתונותיה.

מצער ומעציב, שכזו היא עמדתה של מדינה, המהווה אחד מכוחות-העל בעולם. ציפינו או קיוינו — בניגוד לנסינות ולעדויות — שארה"ב תתעורר מההפתעה ותחזור לעשתונותיה, אך הדבר לא קרה. ראינו, כי ארה"ב עברה מן ההפתעה אל התכססות. הצעתה הראשונה הייתה הפסקת הלחימה וחזרה לקיום שמלפני ה-6 באוקטובר. יכולנו לכעוס נוכח גישה פסולה זו, אולם אנו לא כעסנו. שכן אנו בוטחים בעצמנו מצד אחד ומפני שאנו אכן רוצים לתרום לשלום העולם, מצד אחר. העולם נכנס כעת לתקופה של הידברות בין שני כוחות-העל. אנו — איננו מתנגדים למדיניות ההידברות. הייתה לנו רק הסתייגות אחת לגבי מדיניות זו, וההסתייגות שלנו בעינה עומדת:

אם אנו רוצים, שהעולם — נוכח העובדה, שמלחמת עולם הפכה לבלתי אפשרית — ייכנס לתקופה של שלום, הרי השלום אינו ערך מוחלט או ערך מופשט. לשלום יש פירוש אחד — שכל עמי תבל יחושו, כי זהו שלום עבורם ולא שלום כפוי עליהם.

הגני קובע בפניכם וקבל עולם, כי אנו רוצים, שמדיניות ההידברות תצליח ותתבסס. אנו נכונים לתרום להצלחתה ולביסוסה. ברם אנו סבורים, ובצדק, שדבר זה לא יתכן, בעוד שהתוקפנות קיימת נגד אומה ערבית שלמה, השוכנת בלב העולם, מבחינה אסטרטגית; ושלרשותה עומדים אוצרותיו הכלכליים החשובים ביותר של העולם.

כל התעלמות מהנחה זו אינה רק התעלמות, כי אם גם עלבון, שאנו דוחים אותו כפוגע בנו ובעולם, המכיר בחשיבותו ובמשקלו של איזור זה, בו אנו חיים. ועל העולם לדעת כעת, כי איזור זה מסוגל לתת ומסוגל גם לא לתת.

ארה"ב, לאחר התפסיס שסירבנו לדון בו עמה, ביהוד לאחר שפרצנו את דרך הצדק בכוח הנשק — נקטה מדיניות שלא נוכל לעבור עליה בשתיקה ושהאומה הערבית אינה יכולה לעבור עליה בשתיקה: היא הפעילה גשר מהיר, שדרכו היא מעבירה סיוע צבאי לישראל. לא היה די לארה"ב, שהנשק שלה הוא שאיפשר לישראל לשחק את כל הנסינות להשיג פתרון שלום במשבר המזרח-התיכון; היא מסתבכת כעת בדבר, שתוצאותיו חמורות יותר.

בעוד שאנו נלחמים נגד התוקפנות ומנסים להסיר את הסיוט שלו מעל אדמותינו. הכבושות, חשה ארה"ב לפצות את התוקפן על מה שאיבד ולספק לו את אשר לא היה ברשותו.

ארה"ב מפעילה גשר ימי ואוירי, שדרכו זורמים לישראל טנקים חדשים, מטוסים חדשים, תותחים חדשים, טילים חדשים וציוד אלקטרוני חדש. אנו אומרים להם, כי הדבר לא יפחיד אותנו. אנו אומרים להם: זה לא יפחיד אותנו. אולם אתם ואנחנו חייבים — לפני שהעניינים יגיעו לנקודה, שלא ניתן לחזור ממנה — לשאול את עצמנו: לאן ועד מתי? לאן — כשאנו, ולא ישראל, מהווים את מפת המזרח-התיכון. לאן — כשכל האינטרסים שלכם נמצאים אצלנו ולא אצל ישראל. להיכן ועד מתי?

אחים ואחיות!

חשבתי לשלוח לנשיא ניקסון מכתב, בו אגדיר את עמדתנו בבהירות. ברם היססתי מתוך חשש של פירוש לא נכון. על כן החלטתי, תחת זאת, להפנות אליו, מהמקום הזה, איגרת גלויה, איגרת שלא הפחד מכתוב אותה כי אם תחושת הביטחון; איגרת שאינה נובעת מחולשה כי אם מרצון אמיתי לשמירת השלום ולחזקת ההידברות. ברצוני לומר לו, ובאורח ברור: מטרתנו במלחמה ידועה. אין צורך שנבהירה מחדש ואם אתם רוצים לעמוד על מטרתנו ביחס לשלום, הרי לכם תכניתנו לשלום:

1. אנו נלחמנו ונילחם כדי לשחרר את אדמותינו, בהן החזיק הכיבוש הישראלי למן שנת 1967, וכדי למצוא את הדרך להחזרת כיבוד הזכויות הלגיטימיות של עם פלסטין.
2. בעניין זה דבקים אנו בהתחייבותנו לגבי החלטות האו"ם, העצרת הכללית ומועצת הביטחון.
3. אנו נכונים להסכים להפסקת אש על בסיס נסיגת הכוחות הישראליים מכל האדמות הכבושות לאלתר — וזאת תחת פיקוח בינלאומי — אל הקוים שמלפני ה-5 ביוני 1967.
3. אנו נכונים, מייד עם השלמת הנסיגה מכל האדמות הללו, להשתתף בועידת שלום בינלאומית באו"ם.

אני אעשה כמיטב יכולתי, כדי לשכנע, לגבי זה, את עמיתי — המנהיגים הערביים, האחראים ישירות לניהול מאבקנו נגד האויב. כמו כן אעשה כמיטב יכולתי כדי לשכנע בכך את נציגי העם הפלסטיני, זאת כדי שנשתתף יחדיו, לצד החברה הבינלאומית, בהתוויית יסודות וכללים לשלום באזור, שלום המבוסס על כיבוד הזכויות הלגיטימיות של כל עמי האזור.

4. אנו נכונים, בשעה זו, ואף ברגע זה, להתחיל בניקוי תעלת סואץ ובפתיחתה בפני השיט הבינלאומי, כדי שתשוב ותמלא את תפקידה לרווחת העולם ושגשוגו. ואמנם הוריתי למנהל רשות תעלת סואץ למחרת השלמת שחרורה של הגדה המזרחית — להתחיל בפעולה זו. הכשרת הקרקע לקראת ההכנות למשימה זו — אכן החלה.
5. בכל ההקשר הזה, אין אנו מוכנים להבטחות מעורפלות או להגדרות גמישות, שלהן אפשר לתת כל פירוש, שיביאו לבזבוז זמן, ללא תועלת ושיחזירו את העניין שלנו לקיפאון, ששוב איננו מסכימים לו, יהיו אשר יהיו הסיבות של הזולת והקרבות שלנו. מה שאנו חפצים עתה הוא בהירות ביחס למטרות וביחס לדרכים.

אחים ואחיות!

אנו אמרנו את דברנו ואני תפילה כנה, כי כולם יבינו את הדברים במסגרת הנכונה שלהם ויעמידם באור הנכון.

השעות הללו מחייבות אומץ לב של גברים ותבונה של גברים. מצדנו, אנו מתייצבים בפני שעות אלו בעונה של אנשים, שלבם כן עם אלוהם, עם עצמם, עם אומתם ועם אנושיותם.

אלו הן שעות, שבהן מתנהלים קרבות, העולים על כל הקרבות, שהתנהלו בנשק קונבנציונלי, כולל מלחמות הענקים. אלה הן שעות, שבהן נחתכים גורלות ונקבעים בהן יחסים; יחסים, אשר יכפו את עצמם בעתיד, כשם שהם מוכיחים את עצמם בהווה. אלו הן שעות, שבהן מתקדמים גיבורים, בהן נופלים — וליתר דיוק: מתרוממים — חללים. אלו הן שעות, הגדושות ברגשות שונים, שבהן אפשר לשמוע קריאת שמחה, הנמהלת בתחושות עמוקות אחרות. שכן היינו ועודנו רוצים צדק ואיננו רוצים מלחמה. ברם היינו ועודנו רוצים את הצדק אפילו אם תיכפה עלינו המלחמה. כאשר שמחת הניצחון מילאה כל לב, חשתי, ביני לבין בוראי, את גודל הסבל האנושי, שאנו משלמים למען הניצחון.

עקבתי אחר הידיעות על נצחונותינו בעונה. שכן יודע אני מלחמה מהי. היקר באדם (הנביא — המלבה"ד) היה זה שלימדנו לאמור: נגזר עליכם להילחם.